

me audite : quia lex a me exiet , & iudicium meum in lucem populorum requiescet.

5 Prope est iustus meus, egressus est salvator meus, & brachia mea populos iudicabunt : me insulæ expectabunt, & brachium meum sustinebunt.

6 Levate in cœlum oculos vestros, & videte sub terra deorsum : quia cœli sicut fumus liquefcens, & terra sicut vestimentum atteretur, & habitatores ejus sicut hæc interibunt : * Salus autem mea in sempiternum erit, & iustitia mea non deficiet.

* Psal.
36. 39.

7 Audite me qui scitis iustum, populus meus * lex mea in corde eorum : nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne metuatis.

* Psal.
36. 31.

8 Sicut enim vestimentum, sic comedet eos vermis : & sicut lanam, sic devorabit eos tinea. Salus autem mea in sempiternum erit, & iustitia mea in generationes generationum.

9 Confurge, confurge, induere fortitudinem brachium Domini : confurge sicut in diebus antiquis, in generationibus sæculorum. Numquid non tu percussisti superbum : vulnerasti draconem ?

* Exod.
14. 21.

10 * Numquid non tu siccasti mare, aquam abyssi vehementis : qui posuisti profundum maris viam, ut transirent liberati ?

11 Et nunc qui redempti sunt a Domino . revertentur, & venient in Sion laudantes, & lætitia sempiterna super capita eorum, gaudium & lætitia tenebunt, fugiet dolor & gemitus.

12 Ego, ego ipse consolabor vos : quis tu ut timeres ab homine mortali, & a filio hominis, qui quasi fœnum ita arefcet ?

13 Et oblitus es Domini factoris tui, qui tendit cœlos, & fundavit terram : & formidasti jugiter tota die a facie furoris ejus, qui te tribulabat, & paraverat ad perdendum : ubi nunc est furor tribulantis ?

14 Cito veniet gradiens ad aperjendum, & non interficiet usque ad internecionem, nec deficiet panis ejus.

15 Ego autem sum Dominus Deus tuus : qui con-

conturbo mare, & intumescunt fluctus ejus : Dominus exercituum nomen meum.

16 * Posui verba mea in ore tuo, & in umbra manus meæ protexi te, ut plantes cœlos, & fundes terram : & dicas ad Sion : Populus meus es tu.

17 Elevare, elevare, confurge Jerusalem, quæ bibisti de manu Domini calicem iræ ejus : usque ad fundum calicis soporis bibisti, & potasti usque ad fæces.

18 Non est qui sustentet eam ex omnibus filiis quos genuit : & non est qui apprehendat manum ejus ex omnibus filiis, quos enutrivit.

19 * Duo sunt, quæ occurrunt tibi : quis contristabitur super te ? vastitas, & contritio, & fames, & gladius, quis consolabitur te ?

20 Filii tui projecti sunt, dormierunt in capite omnium viarum, sicut oryx illaqueatus : pleni indignatione Domini, increpatione Dei tui.

21 Idcirco audi hoc paupercula, & ebria non a vino.

22 Hæc dicit dominator tuus Dominus, & Deus tuus, qui pugnabit pro populo suo : Ecce tuli de manu tua calicem soporis, fundum calicis indignationis meæ, non adjicies, ut bibas illum ultra.

23 Et ponam illum in manu eorum, qui te humiliaverunt, & dixerunt animæ tuæ : Incurvare, ut transeamus : & posuisti ut terram corpus tuum, & quasi viam transeuntibus.

CAPUT LIII.

Excitat Sion, hoc est, Christi Ecclesiam, ad consolationem ob gratuitam sui redemptionem : meminit descensus Israelin Ægyptum, & liberationis ab Assur : prædicatores autem Evangelicæ pacis commendat, excitans omnes ad laudem propter Christum paratum omnibus salvatorem : & de ipsius exaltatione ac humiliatione, & fide gentium in ipsum.

1 **C**onfurge, confurge, induere fortitudine tua Sion, induere vestimentis gloriæ tuæ Jerusalem civitas sancti : quia non adjicies ultra ut pertranseat per te incircumcisus & immundus.

2 Excute de pulvere, confurge : sede Jerusalem : solve vincula colli tui captiva filia Sion.

3 Quia hæc dicit Dominus : Gratis venundati estis. & sine argento redimemini.

* Gen.
46. 6.

4 Quia hæc dicit Dominus Deus : * In Ægyptum descendit populus meus in principio, ut colonus esset ibi : & Assur absque ulla causa calumniatus est eum.

* Ezek.
36. 20.
Rom. 2.
24

5 Et numquid mihi est hic, dicit Dominus, quoniam ablati est populus meus gratis? Dominatores ejus inique agunt, dicit Dominus, & jurgiter tota die nomen meum blasphematur.

6 Propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa : quia ego ipse, qui loquebar, ecce adsum.

* Nach.
1. 5.
Rom. 10.
15.

7 * Quam pulchri super montes pedes annuntiantis & prædicantis pacem : annuntiantis bonum, prædicantis salutem, dicentis Sion : Regnabit Deus tuus!

8 Vox speculatorum tuorum : levaverunt vocem, simul laudabunt : quia oculo ad oculum videbunt, cum converterit Dominus Sion.

9 Gaudere, & laudare simul deserta Jerusalem : quia consolatus est Dominus populum suum, redemit Jerusalem.

* Psal.
97. 3.

10 Paravit Dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gentium : * & videbunt omnes fines terræ salutare Dei nostri.

* 2. Cor.
6. 17.

11 Recedite, recedite, exite inde, * pollutum nolite tangere : exite de medio ejus, mundamini, qui fertis vasa Domini.

12 Quoniam non in tumultu exibitis, nec in fuga properabitis : præcedet enim vos Dominus, & congregabit vos Deus Israel.

13 Ecce intelliget servus meus, exaltabitur, & elevabitur, & sublimis erit valde.

14 Sicut obstupuerunt super te multi, sic inglorius erit inter viros aspectus ejus, & forma ejus inter filios hominum.

* Rom.
15. 21.

15 Iste asperget gentes multas, super ipsum continebunt reges os suum : * quia quibus non est narratum de eo, viderunt : & qui non audierunt, contemplati sunt.

CAPUT LIII.

Non omnes Evangelii prædicationem suscipiunt : Prophetia de Christi nativitate, & ignominiosa passio.

sione ac morte ipsius propter peccata nostra : contemptui habitus est, qui salutem nobis peperit : de mansuetudine & voluntaria ipsius oblatione : de gloria & exaltatione ejus, credentiumque multitudinem.

1 Q uis credidit auditui nostro ? & brachium Domini cui revelatum est ?

Yaan. 12.
38.
Rom. 10.
16.

2 Et ascendet sicut virgultum coram eo & sicut radix de terra sitienti : non est species ei, neque decor : & vidimus eum, & non erat aspectus, & desideravimus eum :

3 * Despectum, & novissimum virorum, virum dolorum, & scientem infirmitatem : & quasi absconditus vultus ejus & despectus, undecumque reputavimus eum.

* Marc.
9. 11.

4 * Vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit : & nos putavimus eum quasi leprosum, & percussum a Deo & humiliatum.

* Matt.
8. 17.

5 * Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra : disciplina pacis nostræ super eum, & livore ejus sanati sumus,

* 1. Cor.
15. 3.

6 Omnes nos quasi oves erravimus, unusquisque in viam suam declinavit : & posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum.

7 Oblatus est quia ipse voluit, & non aperuit os suum : sicut ovis ad occisionem ducetur & quasi agnus coram tondeute se obmutescet, * & non aperiet os suum.

* Matt.
26. 63.
Actor. 8.

8 De angustia, & de judicio sublatus est : generationem ejus quis enarrabit ? quia abscissus est de terra viventium : propter scelus populi mei percussus eum.

9 Et dabit impios pro sepultura, & divitem pro morte sua : * eo quod iniquitatem non fecerit, neque dolus fuerit in ore ejus.

* 1. Pet.
2. 22.

10 Et Dominus voluit contere eum in infirmitate : si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum, & voluntas Domini in manu ejus dirigetur.

* 1. Jonst.
3. 5.

11 Pro eo quod laboravit anima ejus, videbit & saturabitur : in scientia sua justificabit ipse justus servus meus multos, & iniquitates eorum ipse portabit.

F 4 12 Ideo

12 Ideo disperiam ei plurimos: & fortium dividet spolia, pro eo quod tradidit in mortem animam suam, * & cum sceleratis reputatus est: & ipse peccata multorum tulit, * & pro transgressoribus rogavit.

* Marc.
15. 28.
Luc. 22.
27.
Luc.
23. 34.

CAPUT LIV.

Ecclesiam invitat ad letitiam quod ex gentibus futura sit numerosior quam erat Synagoga, & per orbem propaganda, perpetua Dei protectione sit in securitate victura, veteris oblita calamitatis: quodque ex pretiosis edificabitur lapidibus, in iustitia fundata: omnesque in ea docti erunt a Deo multitudinis pacis fruituri.

Luc. 23.
29.
Galat. 4.
27.

1 **L**auda sterilis quæ non parit: decanta laudem, & hinni quæ non pariebas: quoniam multi filii desertæ magis quam ejus, quæ habet virum, dicit Dominus.

2 Dilata locum tentorii tui, & pelles tabernaculorum tuorum extende, ne parcas: longos fac funiculos tuos, & clavos tuos consolida.

3 Ad dexteram enim, & ad lævam penetrabis: & semen tuum gentes hæreditabit, & civitates desertas inhabitabit.

4 Noli timere quia non confunderis, neque erubesces; non enim te pudebit, quia confusio adolescentiæ tuæ oblivisceris, & opprobrii viduitatis tuæ non recordaberis amplius.

* Luc. 1.
32.

5 Quia dominabitur tui qui fecit te, * Dominus exercituum nomen ejus: & redemptor tuus sanctus Israel, Deus omnis terræ vocabitur.

6 Quia ut mulierem derelictam & moerentem spiritu vocavit te Dominus, & uxorem ab adolescentia abjectam, dixit Deus tuus.

7 Ad punctum in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis congregabo te.

8 In momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te, & in misericordia sempiterna miseratus sum tui: dixit redemptor tuus Dominus.

* Gen. 9.
15.

9 * Sicut in diebus Noe istud mihi est, cui juravi, ne inducerem aquas Noe ultra supra terram: sic juravi, ut non irascat tibi, & non increpem te.

10 Mon-

10 Montes enim commovebuntur, & colles contremiscent: misericordia autem mea non recedet a te, & fœdus pacis meæ non movebitur: dixit miserator tuus Dominus.

11 Paupercola tempestate convulsa, absque ulla consolatione. Ecce ego sternam per ordinem lapides tuos, & fundabo te in sapphiris,

12 Et ponam jaspidem propugnacula tua: & portas tuas in lapides desiderabiles.

13 * Universos filios tuos doctos a Domino: & multitudinem pacis filiis tuis.

* Joann.
6. 45.

14 Et in iustitia fundaberis; recede procul a calumnia, quia non timebis: & a pavore, quia non appropinquabit tibi.

15 Ecce accola veniet, qui non erat mecum, advena quondam tuus adjungetur tibi.

16 Ecce ego creavi fabrum sufflantem in igne prunas, & proferentem vas in opus suum, & ego creavi interfectorem ad disperdendum.

17 Omne vas, quod fictum est contra te, non dirigetur: & omnem linguam resistentem tibi in iudicio, judicabis. Hæc est hæreditas servorum Domini: & iustitia eorum apud me, dicit Dominus.

CAPUT LV.

Omnes ad fidem vocans, promittit donorum spiritualium abundantiam: revocantur a peccatis impii, cum dominus misericors sit & verax in promissis: de profectu prædicationis Evangelii, & felicitate credentium.

1 **O**Mnes sitientes venite ad aquas: & qui non habetis argentum, properate, emite, & comedite: venite, emite absque argento, & absque ulla commutatione vinum & lac.

Ecclesi. 57.

35.

Apost. 22.

17.

2 Quare appenditis argentum non in panibus, & laborem vestrum non in saturitate? Audite audientes me, & comedite bonum, & delectabitur in crassitudine anima vestra.

3 Inclinate aurem vestram, & venite ad me: audite, & vivet anima vestra, & feriam vobiscum pactum sempiternum, * misericordias David filii.

* Act. 13. 34.

F 5

4

4 Ecce testem populis dedi eum, ducem ac præceptorem gentibus.

5 Ecce gentem, quam nesciebas, vocabis: & gentes, quæ te non cognoverunt, ad te current propter Dominum Deum tuum, & sanctum Israel, quia glorificavit te.

6 Quærite Dominum, dum inveniri potest: invocate eum, dum prope est.

7 Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & revertatur ad Dominum, & miserebitur ejus, & ad Deum nostrum: quoniam multus est ad ignoscendum.

8 Non enim cogitationes meæ, cogitationes vestræ; neque viæ vestræ, viæ meæ, dicit Dominus.

9 Quia sicut exaltantur cæli a terra, sic exaltatæ sunt viæ meæ a viis vestris, & cogitationes meæ a cogitationibus vestris.

10 Et quomodo descendit imber, & nix de cælo, & illuc ultra non revertitur, sed inebriat terram, & infundit eam, & germinare eam facit, & dat semen ferenti, & panem comedenti:

11 Sic erit verbum meum, quod egreditur de ore meo: non revertetur ad me vacuum, sed faciet quæcumque volui, & prosperabitur in his, ad quæ misi illud.

12 Quia in lætitia egrediemini, & in pace deducemini: montes & colles cantabunt coram vobis laudem, & omnia ligna regionis plaudent manu.

13 Pro salivca ascendet abies, & pro urtica crescet myrtus; & erit Dominus nominatus in signum æternum, quod non auferetur.

C A P U T L V I.

Omnes cujusvis gentis aut conditionis hortatur Dominus ad servanda sua præcepta: consolatio eunuchorum justorum: domus Dei, domus est orationis: gravis increpatio & comminatio adversus pastores Jerusalem, quos cæcos & canes mutos ac impudentes appellat.

Sap. 7. 1. **H**Æc dicit Dominus: Custodite iudicium, & facite iustitiam: quia juxta est salus mea ut veniat, & iustitia mea, ut reveletur. 2

2 Beatus vir, qui facit hoc, & filius hominis, qui apprehendet istud: custodiens sabbatum ne polluat illud, custodiens manus suas, ne faciat omne malum.

3 Et non dicat filius advenæ, qui adhæret Domino, dicens: Separatione dividet me Dominus a populo suo: Et non dicat Eunuchus: Ecce ego lignum aridum.

4 Quia hæc dicit Dominus Eunuchis: Qui custodierint sabbata mea, & elegerint, quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum:

5 Dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius a filii & filibus: nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit.

6 Et filios advenæ, qui adhærent Domino, ut colant eum, & diligant nomen ejus, ut sint ei in servos: omnem custodientem sabbatum ne polluat illud, & tenentem fœdus meum:

7 Adducam eos in montem sanctum meum, & lætificabo eos in domo orationis meæ: holocausta eorum, & victimæ eorum placebunt mihi super altari meo: * quia domus mea domus orationis vocabitur cunctis populis.

8 Ait Dominus Deus * qui congregat dispersos Israel: Adhuc congregabo ad eum congregatos ejus.

9 Omnes bestie agri venite ad devorandum universæ bestie fœtus.

10 Speculatores ejus cæci omnes, nescierunt universi: canes muti non valentes latrare, videntes vana, dormientes, & amantes somnia.

11 Et canes impudentissimi nescierunt futuritatem: ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam: omnes in viam suam declinaverunt, * unusquisque ad avaritiam suam a summo usque ad novissimum.

12 Venite, sumamus vinum, & impleamur ebrietate: & erit sicut hodie, sic & cras, & multo amplius.

C A P U T L V I I.

Iustorum interitus, & futura ipsorum requies non intelligitur ab impiis, cum quibus Deus hic exposulat

lat super idololatria aliisque ipsorum sceleribus, denuntians eos humiliandos: conversis autem pax & consolatio promittitur, cum impii cor sit tanquam mare fervens, cui non est pax.

1 Iustus perit, & non est qui recogitet in corde suo: & viri misericordiae colliguntur, quia non est qui intelligat, a facie enim malitiae est iustus.

2 Veniat pax, requiescat in cubili suo, qui ambulavit in directione sua.

3 Vos autem accedite huc filii auguratricis: semen adulteri, & fornicariae.

4 Super quem lusistis; super quem dilatastis os, & ejecistis linguam? numquid non vos filii scelerasti, semen mendax?

5 Qui consolamini in diis subter omne lignum frondosum, immolantes parvulos in torrentibus subter eminentes petras?

6 In partibus torrentis pars tua, haec est fors tua: & ipsis effudisti libamen, obtulisti sacrificium. Numquid super his non indignabor?

7 Super montem excelsum & sublimen posuisti cubile tuum, & illuc ascendisti, ut immolares hostias.

8 Et post ostium, & retro postem posuisti memoriale tuum; quia juxta me discooperuisti, & suscepisti adulterum: dilatasti cubile tuum, & pepigisti cum eis foedus: dilexisti stratum eorum manu aperta.

9 Et ornasti te regio unguento, & multiplicasti pigmenta tua. Misisti legatos tuos procul, & humiliata es usque ad inferos.

10 In multitudine viae tuae laborasti, non dixisti: Quiescam: vitam manus tuae invenisti, propterea non rogasti.

11 Pro quo sollicita timuisti, quia mentita es, & mei non es recordata, neque cogitasti in corde tuo? quia ego tacens, & quasi non videns, & mei oblita es.

12 Ego annuntiabo justitiam tuam, & opera tua non proderunt tibi.

13 Cum clamaveris, liberent te congregati tui, & omnes eos auferet ventus, tollet aura: Qui autem

tem fiduciam habet mei, hereditabit terram, & possidebit montem sanctum meum.

14 Et dicam: * Viam facite, præbete iter, declinate de semita, auferete offendicula de via populi mei.

15 Quia hæc dicit Excelsus, & sublimis habitans æternitatem: & sanctum nomen ejus in excelsis & in sancto habitans, & cum contrito & humili spiritu: ut vivificet spiritum humilium, & vivificet cor contritorum.

16 Non enim in sempiternum litigabo, neque usque ad finem irascar: quia spiritus a facie mea egredietur, & flatus ego faciam.

17 Propter iniquitatem avaritiæ ejus iratus sum, & percussi eum: abscondi a te faciem meam, & indignatus sum: & abili vagus in via cordis sui.

18 Vias ejus vidi, & sanavi eum, & reduxi eum & reddidi consolationes ipsi, & lugentibus ejus.

19 Creavi fructum labiorum pacem, pacem ei, qui longe est, & qui prope, dixit Dominus, & sanavi eum.

20 Impii autem quasi mare fervens, quod quiescere non potest, & redundant fluctus ejus in conculcationem & lutum.

21 * Non est pax impiis, dicit Dominus Deus.

CAPUT LVIII.

Reprehendit Judæorum hypocrysim, ostendens eorum jejunium non esse Deo acceptabile; & quæ debeant illud comitari, quibus adhibitis multa præstantur hominibus beneficia: quomodo debeat sabbatum celebrari, abnegata propria voluntate, & quod sit præmium ita celebrantium.

1 Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum, & domui Jacob peccata eorum.

2 Me etenim de die in diem quærent, & scire vias meas volunt: quasi gens, quæ justitiam fecerit, & judicium Dei sui non dereliquerit: rogant me judicia justitiæ: appropinquare Deo volunt.

3 Quare jejunavimus, & non aspexisti: humiliavimus animas nostras, & nescisti? Ecce in die jeju-

* Infra
62. 19.

* Supra
48. 22.

jejunii vestri invenitur voluntas vestra, & omnes debitores vestros repetitis.

4 Ecce ad lites & contentiones jejunatis, & percussitis pugno impie. Nolite jejunare sicut utique ad hanc diem, ut audiat in excelso clamor vester.

* Zach.
7. 5.

5 * Numquid tale est jejunium, quod elegi, per diem affligere hominem animam suam? numquid contorquere quasi circulum caput suum, & lac um & cinerem sternere? numquid istud vocabis jejunium, & diem acceptabilem Domino?

6 Nonne hoc est magis jejunium, quod elegi? dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes, dimitte eos, qui contracti sunt, liberos, & omne onus dirumpe.

* Ezech.
18. 6.
Psalm.
25.
33.

7 * Frange esurienti panem tuum, & egenos, vagosque induc in domum tuam: cum videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris.

8 Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, & sanitas tua citius orietur, & anteibit faciem tuam justitia tua, & gloria Domini colliget te.

9 Tunc invocabis, & Dominus exaudiet: clamabis, & dicet: Ecce adsum, si abstuleris de medio tui catenam, & desieris extendere digitum, & loqui quod non prodisti.

10 Cum effuderis esurienti animam tuam, & animam afflictam repleveris, orietur in tenebris lux tua, & tenebre tuæ erunt sicut merides.

11 Et requiem tibi dabit Dominus semper, & implebit splendoribus animam tuam, & ossa tua liberabit, & eris quasi hortus irriguus, & sicut fons aquarum, cujus non deficient aque.

* Infra
61. 4.

12 * Et ædificabuntur in te deserta seculorum: fundamenta generationis & generationis fuscitabis: & vocaberis ædificator sepium, avertens femitas in quietem.

13 Si averteris a sabbato pedem tuum, facere voluntatem tuam in die sancto meo, & vocaveris sabbatum delicatum, & sanctum Domini gloriosum, & glorificaveris eum, dum non facis vias tuas, & non invenitur voluntas tua, ut loquaris sermonem:

14 Tunc

14 Tunc delectaberis super Domino, & sustollam te super altitudines terræ, & cibabo te hereditate Jacob patris tui; os enim Domini locutum est.

CAPUT LIX.

Potens ac benignus est Deus ad salvandum Judæos; sed iniquitates eorum, quas Propheta persequitur, impediunt ne exaudiantur ac salventur propter quas & consitentur se juste a Deo desertos & excæcatos, affligi variis malis: de furore Domini in malos & benignitate erga penitentes.

Nam. 11.

1 Ecce non est abbreviata manus Domini ut salvare nequeat, neque aggravata est auris ejus, ut non exaudiat:

Supra. 50.
2.

2 Sed iniquitates vestræ diviserunt inter vos & Deum vestrum: & peccata vestra absconderunt faciem ejus a vobis, ne exaudiret.

3 * Manus enim vestræ pollutæ sunt sanguine, & digiti vestri iniquitate: labia vestra locuta sunt mendacium, & lingua vestra iniquitatem fatetur.

* Supra
1. 15.

4 Non est qui invocet justitiam, neque est qui judicet vere: sed confidunt in nihilo, & loquuntur vanitates: * conceperunt laborem, & pepererunt iniquitatem.

* Job.
15. 35.

5 Ova aspidum ruperunt, & telas aranæ texuerunt: qui comederit de ovis eorum, morietur: & quod confortum est, erumpet in regulum.

6 Telæ eorum non erunt in vestimentum, neque operientur operibus suis: opera eorum opera inutilia, & opus iniquitatis in manibus eorum.

7 * Pedes eorum ad malum currunt, & festinant, ut effundant sanguinem innocentem: cogitationes eorum cogitationes inutiles: vastitas & contritio in visceribus eorum.

* Prover.
1. 16.
Rom. 3.
15.

8 Viam pacis nescierunt, & non est iudicium in gressibus eorum. Semitæ eorum incurvatæ sunt eis: omnis, qui calcatur in eis, ignorat pacem.

9 Propter hoc elongatum est iudicium a nobis, & non apprehendet nos justitia: expectavimus lucem, & ecce tenebræ; splendorem, & in tenebris ambulavimus.

10 Pal-

10 Palpavimus sicut cæci parietem, & quasi absque oculis attrectavimus: impegimus meridie quasi in tenebris, in caliginosis quasi mortui.

11 Rugiemus quasi ursi omnes, & quasi columbæ meditantēs gememus. Expectavimus judicium, & non est: salutem, & elongata est a nobis.

12 Multiplicatæ sunt enim iniquitates nostræ coram te, & peccata nostra responderunt nobis; quia scelera nostra nobiscum, & iniquitates nostras cognovimus.

13 Peccare & mentiri contra Dominum: & averſi lumus, ne iremus post tergum Dei nostri, ut loqueremur calumniam & transgressionem: concepimus, & locuti sumus de corde verba mendacii.

14 Et conversum est retrorsum judicium, & justitia longe stetit: quia corruit in platea veritas, & æquitas non potuit ingredi.

15 Et facta est veritas in oblivionem: & qui recessit a malo, prædæ patuit: & vidit Dominus & malum apparuit in oculis ejus, quia non est judicium.

16 Et vidit quia non est vir: & aporiatuſ est, quia non est qui occurrat: & salvavit sibi brachium suum, & justitia ejus ipsa confirmavit eum.

17 * Indutus est justitia ut lorica, & galea salutis in capite ejus: indutus est vestimentis ultionis, & opertus est quasi pallio zeli.

18 Sicut ad vindictam quasi ad retributionem indignationis hostibus suis, & vicissitudinem inimicis suis: in suis vicem reddet.

19 Et timebunt qui ab occidente, nomen Domini: & qui ab ortu solis, gloriam ejus: cum venerit quasi fluvius violentus, quem spiritus Domini cogit:

20 * Et venerit Sion redemptor, & eis, qui redeunt ab iniquitate in Jacob, dicit Dominus.

21 Hoc fœdus meum cum eis, dicit Dominus: Spiritus meus, qui est in te, & verba mea, quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, dicit Dominus, amodo & usque in sempiternum.

* Eph. 6.
1. Th. 5. 6.

* Rom. 11. 26.

CA.

CAPUT LX.

Ecclesia ad exultationem excitatur, quod in ea Domini gloria reluceat, ad quam accessuræ sunt plurimæ nationes, & quæ ad eam non venerint, peribunt: in qua pax, justitia & laus Dei invenientur, ablata iniquitate: eritque Dominus ei in lucem sempiternam & gloriam.

1 Surge, illuminare Jerusalem: quia venit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est.

2 Quia ecce tenebræ operient terram, & caligo populos: super te autem orietur Dominus, & gloria ejus in te videbitur.

3 Et ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in splendore ortus tui.

4 * Leva in circuitu oculos tuos, & vide: omnes isti congregati sunt, venerunt tibi: filii tui de longe venient, & filia tuæ de latere surgent.

5 Tunc videbis, & afflues, & mirabitur & dilatabitur cor tuum quando conversæ fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium venerit tibi:

6 Inundatio camelorum operiet te, dromedarii Madian & Epha: omnes de Saba venient, aurum & thus deferentes, & laudem Domino annuntiantes.

7 Omne pecus Cedar congregabitur tibi, arietes Nabajoth ministrabunt tibi, offerentur super placabili altari meo, & domum majestatis meæ glorificabo.

8 Qui sunt isti, qui ut nubes volant, & quasi columbæ ad fenestras suas?

9 Me enim insulæ expectant, & naves maris in principio, ut adducam filios tuos de longe: argentum eorum, & aurum eorum cum eis, nomini Domini Dei tui, & sancto Israel, quia glorificavit te.

10 Et ædificabunt filii peregrinorum muros tuos, & reges eorum ministrabunt tibi: in indignatione mea percussisti te, & in reconciliatione mea misertus sum tui.

11 * Et aperientur portæ tuæ jugiter: die ac nocte.

Tom. IV.

G.

Nocte

* Apocal. 21. 25.

nocte non claudentur, ut afferatur ad te fortitudo Gentium, & reges earum adducantur.

12 Gens enim & regnum, quod non servierit tibi, peribit: & Gentes solitudine vastabuntur.

13 Gloria Libani ad te veniet, abies & buxus & pinus simul ad ornandum locum sanctificationis meae, & locum pedum meorum glorificabo.

14 Et venient ad te curvi filii eorum, qui humiliaverunt te, & adorabunt vestigia pedum tuorum omnes, qui detrahebant tibi, & vocabunt te Civitatem Domini, Sion sancti Israel.

15 Pro eo quod fuisti derelicta, & odio habitata, & non erat, qui per te transiret, ponam te in superbiam saeculorum, gaudium in generationem & generationem:

16 Et suges lac Gentium, & mamilla regum lactaberis: & scies quia ego Dominus salvans te, & redemptor tuus fortis Jacob.

17 Pro aere afferam aurum, & pro ferro afferam argentum: & pro lignis aes, & pro lapidibus ferrum: & ponam visitationem tuam pacem, & praepositos tuos justitiam.

18 Non audietur ultra iniquitas in terra tua, vastitas & contritio in terminis tuis, & occupabit salus muros tuos, & portas tuas laudatio.

19 * Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem, nec splendor lunae illuminabit te: sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam & Deus tuus in gloriam tuam.

20 Non occidet ultra sol tuus, & luna tua non minuetur: quia erit tibi Dominus in lucem sempiternam, & complebuntur dies luctus tui.

21 Populus autem tuus omnes iusti, in perpetuum haereditabunt terram, germen plantationis meae, opus manus meae ad glorificandum.

22 Minimus erit in mille, & parvulus in gentem fortissimam: ego Dominus in tempore ejus subito faciam istud.

CAPUT LXI.

Christi salvatoris officium, & humani generis reparationem pulchre explicat; praedicatione quoque ministrorum Christi gentes ad fidem convertendas, additur de consolatione credentium & gloria ministrorum.

frorum: Ecclesia latibunda suam felicitatem mire sibi gratulatur.

1 Spiritus Domini super me, eo quod unxerit Dominus me: ad annuntiandum mansuetis milit me, ut mederer contritis corde, & praedicarem captivis indulgentiam, & clausis apertionem:

2 Ut praedicarem annum placabilem Domino, & diem ultionis Deo nostro: * ut consolarer omnes lugentes:

3 Ut ponerem lugentibus Sion, & darem eis coronam pro cinere, oleum gaudii pro luctu, pallium laudis pro spiritu mororis: & vocabuntur in ea fortes justitiae, plantatio Domini ad glorificandum.

4 * Et aedificabunt deserta a saeculo, & ruinas antiquas erigent, & instaurabunt civitates desertas, dissipatas in generationem & generationem.

5 Et stabunt alieni, & pascunt pecora vestra: & filii peregrinorum agricolae & vitatores vestri erunt.

6 Vos autem Sacerdotes Domini vocabimini: Ministri Dei nostri, dicetur vobis: Fortitudinem Gentium comedetis, & in gloria earum superbitis.

7 Pro confusione vestra duplici, & rubore laudabunt partem suam: propter hoc in terra sua duplicia possidebunt, laetitia sempiterna erit eis.

8 Quia ego Dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam in holocausto: & dabo opus eorum in veritate, & foedus perpetuum feriam eis.

9 Et scient in Gentibus semen eorum, & germen eorum in medio populorum: omnes, qui viderint eos, cognoscent illos, quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus.

10 Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo: quia induit me vestimentis salutis: & indumento justitiae circumdedit me, quasi sponsum decoratum corona, & quasi sponsum ornatam monilibus suis.

11 Sicut enim terra profert germen suum, & sicut hortus semen suum germinat, sic Dominus

Deus germinabit iuſtitiam, & laudem coram uni-
verſis Gentibus.

CAPUT LXII.

*Propheta non ceſſat propter impios Chriſtum an-
nuntiare, prophetans de Chriſti adventu & conver-
ſione Gentium: de felicitate, gloria & exaltatio-
ne Eccleſiae ex Dei gratuito beneplacito erga ipſam:
de praedicatoribus Eccleſiae, & Evangelio per or-
bem divulgando.*

1 Propter Sion non tacebo, & propter Jeruſa-
lem non quieſcam, donec egrediat̄ ut
ſplendor iuſtus ejus, & ſalvator ejus ut lampas
accendatur.

2 Et videbunt Gentes iuſtum tuum, & cuncti
reges inclytum tuum: & vocabitur tibi nomen
novum, quod os Domini nominabit.

3 Et eris corona gloriae in manu Domini, &
diadema regni in manu Dei tui.

4 Non vocaberis ultra Dereliſta: & terra tua
non vocabitur amplius Deſolata: ſed vocaberis
Voluntas mea in ea, & terra tua inhabitata. Quia
complacuit Domino in te: & terra tua inhabitabi-
tur.

5 Habitabit enim juvenis cum virgine, & habi-
tabunt in te filii tui. Et gaudebit ſponſus ſuper
ſponſam, & gaudebit ſuper te Deus tuus.

6 Super muros tuos Jeruſalem conſtitui custo-
des, tota die, & tota nocte in perpetuum non
tacebunt: Qui reminiſcimini Domini, ne taceatis,

7 Et ne detis ſilentium ei, donec ſtabiliat, &
donec ponat Jeruſalem laudem in terra.

8 Juravit Dominus in dextera ſua, & in bra-
chio fortitudinis ſuae: Si dederō triticum tuum
ultra cibum inimicis tuis: & ſi biberint filii alieni
vinum tuum, in quo laboraſti.

9 Quia qui congregant illud, comedent, &
laudabunt Dominum: & qui comportant illud,
bibent in atriiſ ſanctis meis.

10 Tranſite, tranſite per portas, * praeparate
viam populo, planum facite iter, eligit lapides
& elevate ſignum ad populos.

11 Ecce

11 Ecce Dominus auditum fecit in extremis
terrae, * dicite filiae Sion: Ecce ſalvator tuus veni-
t: ecce merces ejus cum eo, & opus ejus co-
rara illo. ** Zach. 9.*

12 Et vocabunt eos: Populus ſanctus, redem-
pti a Domino: Tu autem vocaberis: Quaeſita, ci-
vitas, & non dereliſta.

CAPUT LXIII.

*Dicit ſe Dominus ſanguine aſperſum dum ſolus
viſiſſet hoſtes: Deus multa praerſtitit Iſraelitiſ be-
neſicia, ſed propter iniquitates ſuas ſunt ab eo de-
reliſta: propheta autem miſerationum Domini me-
mor, invocat ipſius miſericordiam ſuper populum
ſuum, quem a Deo deſertum conſequitur.*

1 Quis eſt iſte, qui venit de Edom, tinctis ve-
ſtibus de Boſtra? iſte formoſus in ſtola ſua
gradiens in multitudine fortitudinis ſuae. Ego qui
loquor iuſtitiam, & propugnator ſum ad ſalvan-
dum.

2 * Quare ergo rubrum eſt indumentum tuum ** Apoſ.
19. 18.* & veſtimenta tua ſicut calcantium in torculari?

3 Torcular calcavi ſolus, & de gentibus non
eſt vir mecum: calcavi eos in furore meo, &
conculcavi eos in ira mea: & aſperſus eſt ſanguis
eorum ſuper veſtimenta mea, & omnia indumen-
ta mea inguinavi.

4 * Dies enim ulſionis in corde meo, annus ** Supp.
34. 3.* redemptionis meae venit.

5 Circumſpexi, & non erat auxiliator: qua-
ſivi, & non fuit, qui adjuvaret: & ſalvavit mihi
brachium meum, & indignatio mea ipſa auxilia-
ta eſt mihi.

6 Et conculcavi populos in furore meo, & ine-
briavi eos in indignatione mea, & detraxi in ter-
ram virtutem eorum.

7 Miſerationum Domini recordabor, laudem
Domini ſuper omnibus, quae reddidit nobis Domi-
nus, & ſuper multitudinem bonorum domui Iſrael,
quae largitus eſt eis ſecundum indulgentiam ſuam &
ſecundum multitudinem miſericordiarum ſuarum.

8 Et dixit: Verumtamen populus meus eſt, fi-
lii non negantes: & factus eſt eis ſalvator.

9 In omni tribulatione eorum non eſt tribula-
tus,

G 3

tus, & angelus faciei ejus salvavit eos: in dilectione sua, & in indulgentia sua ipse redemit eos, & portavit eos, & elevavit eos, cunctis diebus sæculi.

10 Ipsi autem ad iracundiam provocaverunt, & afflixerunt spiritum sancti ejus: & conversus est eis in inimicum, & ipse debellavit eos.

11 Et recordatus est dierum sæculi Moyfi, & populi sui: * Ubi est, qui eduxit eos de mase cum pastoribus gregis sui? ubi est, qui posuit in medio ejus spiritum sancti sui?

* Exod. 14. 29.

12 Qui eduxit ad dexteram Moysen brachio majestatis suæ, qui seidit aquas ante eos, ut faceret sibi nomen sempiternum:

13 Qui eduxit eos per abyffos, quasi equum in deserto non impingentem.

14 Quasi animal in campo descendens, spiritus Domini ductor ejus fuit: sic adduxisti populum tuum, ut faceres tibi nomen gloriæ.

* Deut. 26. 15.
Baruch. 2. 10.

15 * Attende de cælo, & vide de habitaculo sancto tuo, & gloriæ tuæ: ubi est zelus tuus, & fortitudo tua, multitudo viscerum tuorum, & miserationum tuarum? super me continuerunt se.

16 Tu enim pater noster, & Abraham nescivit nos, & Israel ignoravit nos: tu Domine pater noster, redemptor noster, a sæculo nomentum.

17 Quare errare nos fecisti Domine de viis tuis: indurasti cor nostrum, ne timeremus te? convertere propter servos tuos, tribus hæreditatis tuæ.

18 Quasi nihilum possederunt populum sanctum tuum: hostes nostri conculcaverunt sanctificationem tuam.

19 Facti sumus quasi in principio, cum non dominareris nostri, neque invocaretur nomen tuum super nos.

CAPUT LXIV.

Petit propheta ut Deus nomen suum & potentiam inimicis nota faciat: facta quoque mentione felicitatis, quæ Deum expectantibus preparata est, constetur ac luget populi sui iniquitates, immunditias, & exilium, orans pro liberatione.

1 **U**tinam dirumperes cælos, & descenderes: a facie tua montes defluerent.

2 Si-

2 Sicut exustio ignis tabescent, aquæ ardeant igni, ut notum fieret nomen tuum inimicis tuis: a facie tua gentes turbarentur.

3 Cum feceris mirabilia, non sustinebimus: descendisti, & a facie tua montes defluerunt.

4 A sæculo non audierunt, neque auribus perciperunt: * oculus non vidit, Deus absque te, quæ preparasti expectantibus te.

* I. Cor. 2. 9.

5 Occurristi lætanti, & facienti justitiam: in viis tuis recordabantur tui: ecce tu iratus es, & peccavimus: in ipsis fuimus semper, & salvabimur.

6 Et facti sumus ut immundus omnes nos, & quasi pannus menstruæ universæ justitiæ nostræ: & cecidimus quasi folium universi, & iniquitates nostræ quasi ventus abstulerunt nos.

7 Non est qui invocet nomen tuum: qui confurgat, & teneat te: abscondisti faciem tuam a nobis, & allisisti nos in manu iniquitatis nostræ.

8 Et nunc Domine, pater noster es tu, nos vero lutum: & factor noster tu, & opera manuum tuarum omnes nos.

9 * Ne irascaris Domine satis, & ne ultra mineris iniquitatis nostræ, ecce respice, populus tuus omnes nos.

* Psal. 78. 2.

10 Civitas sancti tui facta est deserta, Sion deserta facta est, Jerusalem desolata est.

11 Dominus sanctificationis nostræ, & gloriæ nostræ, ubi laudaverunt te patres nostri, facta est in exustionem ignis, & omnia desiderabilia nostra versa sunt in ruinas.

12 Numquid super his continebis te Domine, tacebis, & affliges nos vehementer?

CAPUT LXV.

Gentium conversio, & Judæorum propter iniquitates suas & idololatriam abjectio, servatis tamen paucis reliquiis ex ipsis: comminatio his qui Deum legem abjecerunt, & prospera ac nova omnia servis Dei nuntiantur: de quorum felicitate & Dei erga ipsos benignitate multis agit propheta.

1 **Q**uæsierunt me, qui ante non interrogabant, invenerunt, qui non quæsierunt me. Dixi:

For. 10. 25.

G 4

Ec-

Ecce ego, ecce ego ad Gentem, quæ non invocabat nomen meum.

2 Expandi manus meas tota die ad populum incredulum, qui graditur in via non bona post cogitationes suas.

3 Populus qui ad iracundiam provocat me ante faciem meam semper: qui immolant in hortis & sacrificant super lateres:

4 Qui habitant in sepulchris, & in delubris idolorum dormiunt: qui comedunt carnem suillam, & jus profanum in vasis eorum.

5 Qui dicunt: Recede a me, non appropinques mihi, quia immundus es: isti fumus erunt in furore meo, ignis ardens tota die.

6 Ecce scriptum est coram me: non tacebo, sed reddam & retribuam in sinum eorum.

7 Iniquitates vestras, & iniquitates patrum vestrorum simul, dicit Dominus, qui sacrificaverunt super montes, & super colles exprobraverunt mihi, & remetiatur opus eorum primum in sinu eorum.

8 Hæc dicit Dominus: Quomodo si inveniat granum in botro, & dicatur: Ne dissipes illud, quoniam benedictio est: sic faciam propter servos meos, ut non disperdam totum.

9 Et educam de Jacob semen, & de Juda possidentem montes meos: & hereditabunt eam electi mei, & servi mei habitabunt ibi.

10 Et erunt campestria in caulas gregum, & vallis Achor in cubile armentorum populo meo qui requisierunt me.

11 Et vos, qui dereliquistis Dominum, qui oblitistis montem sanctum meum, qui ponitis Fortunæ mensam, & libatis super eam.

12 Numerabo vos in gladio, & omnes in cæde corruetis: * pro eo quod vocavi, & non respondistis: locutus sum, & non audistis: & faciebatis malum in oculis meis, & quæ nolui, elegistis.

13 Propter hoc hæc dicit Dominus Deus: Ecce servi mei comedent, & vos esurietis: ecce servi mei bibent, & vos sitietis:

14 Ecce servi mei lætabuntur & vos confundemini: Ecce servi mei laudabunt præ exultatione cordis, & vos clamabitis præ dolore cordis, & præ contritione spiritus ululabitis.

15 Et

15 Et dimittetis nomen vestrum in iuramentum electis meis: & interficiet te Dominus Deus, & servos suos vocabit nomine alio.

16 In quo qui benedictus est super terram, benedicetur in Deo amen: & qui jurat in terra, jurabit in Deo amen: quia oblivioni traditæ sunt angustie priores, & quia absconditæ sunt ab oculis meis.

17 * Ecce enim ego creo caelos novos, & terram novam; & non erunt in memoria priora, & non ascendent super cor.

18 Sed gaudebitis & exultabitis usque in sempiternum in his, quæ ego creo: quia ecce ego creo Jerusalem exultationem, & populum ejus gaudium.

19 Et exaltabo in Jerusalem, & gaudebo in populo meo: & non audietur in eo ultra vox fleus & vox clamoris.

20 Non erit ibi amplius infans dierum, & senex qui non impleat dies suos: quoniam puer centum annorum morietur, & peccator centum annorum maledictus erit.

21 Et ædificabunt domos, & habitabunt: & plantabunt vineas, & comedent fructus earum.

22 Non ædificabunt, & alius habitabit: non plantabunt, & alius comedet: secundum enim dies ligni, erunt dies populi mei: & opera manuum eorum inveterabunt:

23 Electi mei non laborabunt frustra, neque generabunt in conturbatione: quia semen benedictorum Domini est, & nepotes eorum cum eis.

24 * Eritque antequam clament, ego exaudiam: adhuc illis loquentibus, ego audiam.

25 * Lupus & agnus pascuntur simul, leo & bos comedent paleas: & serpenti pulvis panis ejus: non nocebunt, neque occident in omni monte sancto meo, dicit Dominus.

CAPUT XLVII.

Dominus cæli & terræ non templum respicit, quod Judæi pro loco quietis illi ædificare volebant, sed spiritum humiliatum: rejiciuntur veteris legis sacrificia: Judæorum adversus Christum ipsiusque discipuli.

G 5

cipu.

* Prou.
1. 24.
Infra.
66. 4.
Jerem.
7. 13.

* Infra
66. 32.
Apoç.
21. 1.

* Psal.
31. 5.

* Supra
11. 9.

*cupulos pernicacia punienda ostenditur: de Christi
nativitate & Ecclesie sanctitate; cuius omnes col-
lectentur exhortatur, ostendens beneficia, quae a Do-
mino recipiet, & quale futurum sit malorum judi-
cium; & quomodo per discipulorum Christi prae-
dicationem Gentes convertentur: de finali quoque re-
tributione malorum & bonorum.*

48. 7. **H**æc dicit Dominus: Cælum * sedes mea,
49 terra autem scabellum pedum meorum:
quæ est ista domus, quam ædificabitis mihi? &
quis est iste locus quietis meæ?

2 Omnia hæc manus mea fecit, & facta sunt uni-
versa ista, dicit Dominus: ad quem autem re-
spiciam, nisi ad pauperulum, & contritum spi-
ritu, & trementem sermones meos?

3 Qui immolat bovem, quasi qui interficiat
virum; qui maculat pecus, quasi qui excerebret
canem: qui offert oblationem, quasi qui sangui-
nem suillum offerat: qui recordatur thuris, quasi
qui benedicat idolo. Hæc omnia elegerunt in
vis suis, & in abominationibus suis anima eorum
delectata est.

4 Unde & ego eligam illusiones eorum: & quæ
timebant, adducam eis: quia vocavi, & non
erat, qui responderet: locutus sum, & non audie-
runt: feceruntque malum in oculis meis, & quæ
nolui, elegerunt.

5 Audite verbum Domini, qui tremitis ad ver-
bum ejus: dixerunt fratres vestri odientes vos,
& abicientes propter nomen meum: glorificetur
Dominus, & videbimus in lætitia vestra: ipsi au-
tem confundentur.

6 Vox populi de civitate, vox de templo, vox
Domini reddentis retributionem inimicis suis.

7 Antequam parturiret, peperit: antequam ve-
niret partus ejus, peperit masculum.

8 Quis audivit unquam tale? & quis vidit huic
simile? numquid parturiet terra in die una? aut
parietur gens simul, quia parturivit & peperit
Sion filios suos?

9 Numquid ego, qui alios parere facio, ipse
non pariam, dicit Dominus? si ego, qui gene-
rationem cæteris tribuo, sterilis ero, ait Do-
minus Deus tuus?

10 Læ.

10 Lætamini cum Jerusalem, & exultate in ea
omnes, qui diligitis eam: gaudete cum ea gaudio
universi, qui lugetis super eam.

11 Ut fugatis, & repleamini ab ubere conso-
lationis ejus: ut mulgeatis, & deliciis affuatis
ab omnimoda gloria ejus.

12 Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego decli-
nabo super eam quasi fluvium pacis, & quasi tor-
rentem inundantem gloriam gentium, quam fu-
getis: ad ubera portabimini, & super genua blan-
dientur vobis.

13 Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego
consolabor vos, & in Jerusalem consolabimini.

14 Videbitis, & gaudebit cor vestrum, & ossa
vestra quasi herba germinabunt, & cognosceatur
manus Domini servis ejus: & indignabitur ini-
micis suis.

15 Quia ecce Dominus in igne veniet, & quasi
turbo quadrigæ ejus: reddere in indignatione fu-
rorem suum, & increpationem suam in flamma
ignis:

16 Quia in igne Dominus judicabit, & in gla-
dio suo ad omnem carnem, & multiplicabuntur
interfecti a Domino.

17 Qui sanctificabantur, & mundos se putabant
in hortis post januam intrinsecus, qui comede-
bant carnem suillam, & abominationem, & mu-
rem: simul confumentur, dicit Dominus.

18 Ego autem opera eorum, & cogitationes
eorum, venio, ut congregem cum omnibus genti-
bus & linguis: & venient & videbunt gloriam
meam.

19 Et ponam in eis signum, & mittam ex eis,
qui salvati fuerint, ad gentes in mare, in Afri-
cam, & Lydiam tendentes sagittam: in Italiam
& Græciam, ad insulas longe, ad eos, qui non
audierunt de me, & non viderunt gloriam meam.
Et annuntiabunt gloriam meam gentibus.

20 Et adducent omnes fratres vestros de cun-
ctis gentibus donum Domino in equis, & in qua-
drigis, & in lecticis, & in mulis, & in carrucis,
ad montem sanctum meum Jerusalem, dicit Do-
minus, quomodo si inferant filii Israel munus in
vase mundo in domum Domini.

21 Et